

ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОГО ВИБОРУ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

¹ Вінницький національний технічний університет

Анотація. Розглянуто проблематику професійного вибору в контексті сучасного розвитку суспільства. Проаналізовано вплив сучасних тенденцій і трансформацій на процес вибору професії та його результати для індивіда і суспільства в цілому. Зосереджуючись на факторах, які впливають на рішення про професійну кар'єру, схарактеризовано вплив технологічних інновацій, ринкових змін, а також соціокультурних чинників на обрання шляху професійного розвитку. Наголошено на необхідності розуміння та вирішення сучасних викликів, що стосуються професійного самовизначення та кар'єрного розвитку в сучасному суспільстві.

Ключові слова: професійний вибір, самовизначення в кар'єрі, розвиток цифрового суспільства, стратегії кар'єрного планування.

Abstract. The article examines the issue of professional choice in the context of contemporary societal development. The impact of current trends and transformations on the process of career selection and its outcomes for individuals and society as a whole is analyzed. Focusing on factors influencing decisions regarding professional careers, the article characterizes the influence of technological innovations, market changes, and socio-cultural factors on the choice of a professional development path. Emphasis is placed on the necessity of understanding and addressing modern challenges related to professional self-determination and career development in today's society.

Keywords: professional choice, self-determination in career, development of digital society, career planning strategies

Вступ

Визначення оптимального курсу для формування особистісно-професійного майбутнього представляє собою значущий виклик, який має важливі наслідки як для індивіда, так і для суспільства в цілому. Зайнятість, що відповідає власним здібностям, приносить задоволення в роботі для особистості, а для суспільства вона перетворюється на отримання висококваліфікованого професіонала, який приносить вагомий внесок у свою професійну сферу. Це питання має значимість не лише в економічно розвинених країнах, де інвестиції в розвиток людського капіталу є стандартною практикою, а й воно визнається як один з ключових механізмів підвищення конкурентоспроможності економіки. Актуальність окресленої проблеми підтверджено низкою публікацій, зокрема таких науковців як Д. Закатнов [4], Н. Ошуркевич [6], С. Хлестова [7]. Крім того, окремі питання професійного самовизначення були об'єктом дисертаційних досліджень О. Вітківської [2], І.Манохи [5] та ін.

Результати дослідження

На сучасному етапі розвитку суспільства, орієнтованого на досягнення в галузі цифрових технологій, виникла необхідність актуалізації проблеми вибору професії. Зміни в соціально-економічній сфері, включаючи вступ до міжнародного освітнього простору та структурні перетворення в економіці, які обумовлені розвитком науки, техніки і технологій, створили ситуацію, коли кожна людина стикається з необхідністю вибору професії. Цей процес вибору вимагає від людей розглядати професійні можливості в контексті вирішення актуальних суспільних завдань. З цією метою, профорієнтаційні заходи стають важливою складовою, спрямованою на допомогу індивідам у зрозумінні їхніх унікальних здібностей і інтересів, а також на спрямування їхнього вибору професії на розв'язання конкретних проблем, що виникають у сучасному світі [1; 3].

Суспільство повинно створювати умови для того, щоб особистість мала можливість вести пошукову діяльність у контексті визначення власного професійного майбутнього. За таким підходом, в структурі профорієнтації можна виділити наступні напрямки:

- сприяння професійному самовизначенню, що передбачає створення умов для індивіда

здійснювати власний пошук та визначати свої особисті та професійні цілі. В межах цього напрямку необхідно надати учням інформацію щодо особливостей ключових професій, вимоги до особистості та фізіології людини, які висуває та чи інша професія, а також наявний та очікуваний попит на професії різних галузей;

– розвиток особистісних здібностей, зокрема підтримка у розвитку унікальних здібностей та навичок, що дозволяє краще вирішувати завдання у вибраній сфері. Ці питання вирішуються за допомогою індивідуалізації навчання, стимулювання творчості (розкриття та підтримка творчих здібностей, що сприяє інноваційному мисленню та ефективному розв'язанню завдань), а також за допомогою використання мультидисциплінарного підходу, що надає можливості для вивчення різних галузей та допомагає виявити та розвивати різноманітні навички і інтереси;

– підтримка прийняття рішень, зокрема надання методів та ресурсів для взяття важливих рішень у виборі професійного шляху. На цьому етапі доцільним видається надання можливостей для консультацій з психологами або консультантами, спрямованих на розуміння особистісних особливостей та аспектів, які впливають на професійний вибір, а також підбір методів для виявлення особистих інтересів та цінностей, що сприяє визначенню сфер, які можуть відповідати професійним потребам особистості;

– менторство та поради, що передбачає надання можливостей для взаємодії з досвідченими фахівцями та отримання конструктивних порад щодо професійного розвитку ;

– набуття початкового практичного досвіду. В межах цього пункту передбачається створення можливостей для отримання практичного досвіду в різних областях, щоб особистість могла здобувати реальні знання та навички.

Висновки

Таким чином, на сьогодні важливо переглянути концепцію професійної орієнтації для школярів, зосереджуючи увагу на перенесенні акценту від інформаційної до психологічної підтримки у процесі вибору професії та подальшого професійного розвитку. У цьому контексті, професійну орієнтацію слід розглядати як професійне консультування, спрямоване не на те, щоб переконати абітурієнта вибрати конкретну професію, але надати йому допомогу у виборі кар'єрного шляху, який найкраще відповідає його індивідуальним особливостям. Для вирішення цієї проблеми необхідно розробити систему професійних консультацій. Ця задача ускладнена тим, що наразі цю роль виконують шкільні вчителі, які не завжди мають достатні фахові знання у конкретних професійних областях. Крім того, потребує уваги і фізіологічний аспект, який на даний момент недостатньо враховується і потребує вирішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Dembitska S, Kobylanska I, Kobylanskyi O., Kuzmenko O. Training of Technical Specialties for Work Protection Professional Activity According to the Requirements of the Transdisciplinary Approach. *Professional Pedagogics*. 2023. № 1(26). Pp. 110–121. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.110-121>

2. Вітковська О.І. Психологічні умови професійного самовизначення випускників середніх шкіл у процесі профконсультації. – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19. 00. 07. – педагогічна та вікова психологія. – Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України, Київ, 2002.- 24 с

3. Дембіцька С.В. Формування компетентності фахівців з професійної освіти. *Педагогіка безпеки*. 2021. № 6(1-2). С. 1–6. <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2021-6-1-001-006>

4. Закатнов Д.О. Технології підготовки учнівської молоді до професійного самовизначення: монографія. Київ. Педагогічна думка. 2012. 160 с

5. Маноха І.П. Професійний потенціал особистості: досвід онтологічного дослідження: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / КДУ ім. Т.Г.Шевченка. –К., 1993. –22с.

6. Ошуркевич Н. Генеза та сутнісний зміст професійного самовизначення особистості. *Педагогічний процес: теорія і практика (Серія: Педагогіка)*. 2018. № 4 (63). С. 43-49. <https://doi.org/10.28925/2078-1687.2018.4.43-49>

7. Хлестова С. С. Сучасні підходи до трактування поняття «професійне самовизначення». *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022 р. № 83. С.62–65.

Яровий Роман Сергійович – студент групи ІПО-236, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: roman4wm@gmail.com

Дембіцька Софія Віталіївна – д. пед. наук, проф., проф. кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: sofiyadem13@gmail.com

Яроу Роман Сергієвич – student of group IPO-23b, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: roman4wm@gmail.com

Софія Віталіївна Дембіцька – Doctor of Pedagogy. Sciences, prof., prof. Department of Life Safety and Safety Pedagogy, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: sofiyadem13@gmail.com